

ZAMONAVIY JAMIYATDA KASB TANLASH MUAMMOLARI

Boboto'xtayev Sohijjon Abdusalim o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti

mustaqil izlanuvchisi,

Ommaviy huquq fakulteti tyutori

abdusalimovich95@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy jamiyat sharoitida kasb tanlash jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar tahlil qilinadi. Texnologik taraqqiyot, mehnat bozorida tezkor o'zgarishlar, yoshlarning qiziqishlari va jamiyat talablari o'rtasidagi nomuvofiqlik kasb tanlashda muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, kasbiy yo'naltirish tizimini takomillashtirish va ongli kasb tanlashning ahamiyati yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: kasb tanlash, mehnat bozori, kasbiy yo'naltirish, zamonaviy jamiyat, yoshlar, texnologik taraqqiyot

Аннотация: В статье рассматриваются проблемы выбора профессии в условиях современного общества. Анализируются влияние технологического прогресса, динамика рынка труда, а также несоответствие между интересами молодежи и требованиями общества. Особое внимание уделяется значению профессиональной ориентации и необходимости осознанного выбора профессии.

Ключевые слова: выбор профессии, рынок труда, профессиональная ориентация, современное общество, молодежь, технологический прогресс

Abstract: This article analyzes the problems of career choice in modern society. It examines the impact of technological development, rapid changes in the labor market, and

the mismatch between young people's interests and societal demands. The importance of career guidance systems and conscious career decision-making is also highlighted.

Keywords: career choice, labor market, career guidance, modern society, youth, technological development

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda kasb tanlash masalasi shaxs hayotidagi eng muhim qarorlardan biri hisoblanadi. Kasb nafaqat insonning moddiy ta'minoti, balki uning jamiyatdagi o'rni, ijtimoiy faolligi va shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy jamiyatda mehnat bozorining tezkor o'zgarishi, yangi kasblarning paydo bo'lishi va ayrim an'anaviy kasblarning ahamiyatini yo'qotishi yoshlar oldiga murakkab tanlov vazifasini qo'yimoqda.

Ayniqsa, bitiruvchi yoshlar orasida kasb tanlashda ikkilanilish, noto'g'ri qaror qabul qilish, o'z qiziqishi va imkoniyatlarini yetarlicha hisobga olmaslik holatlari ko'p uchramoqda. Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda kasb tanlash jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar, ularning sabablari hamda ushbu muammolarni bartaraf etish yo'llari yuzasidan tahlil qilinadi.

Hozirgi kunda mehnat bozori an'anaviy shakldan tubdan farq qilmoqda. Raqamli iqtisodiyot, sun'iy intellekt, avtomatlashtirish va masofaviy ishlash tizimlarining joriy etilishi natijasida ko'plab yangi kasblar vujudga kelmoqda. Shu bilan birga, ayrim kasblarga bo'lgan talab keskin kamaymoqda yoki butunlay yo'qolib bormoqda.

Masalan, IT sohasi, raqamli marketing, kiberxavfsizlik, data-tahlil kabi yo'nalishlar bugungi kunda eng talabgir kasblar qatoriga kiradi. Biroq ko'plab yoshlar bu o'zgarishlardan bexabar yoki mehnat bozori ehtiyojlarini yetarli darajada tahlil qilmagan holda kasb tanlamoqda. Natijada oliy ta'limni tamomlagan bitiruvchilar o'z mutaxassisligi bo'yicha ish topishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Yoshlar orasida kasb tanlashda uchraydigan asosiy muammolar

Zamonaviy jamiyatda yoshlar kasb tanlash jarayonida bir qator muammolarga duch keladilar. Ushbu muammolarni quyidagi asosiy guruhlariga ajratish mumkin:

Birinchidan, kasb tanlashda ongli yondashuvning yetishmasligi. Ko‘plab yoshlar kasbni o‘z qiziqishi va layoqatiga qarab emas, balki jamiyatdagi obro‘si, oylik maoshi yoki yaqinlarining tavsiyasiga ko‘ra tanlaydi. Bu esa kelajakda kasbiy qoniqmaslik va ish faoliyatida sustlikka olib keladi.

Ikkinchidan, axborot yetishmasligi muammosi. Yoshlar ko‘pincha kasblar mazmuni, ularning real mehnat bozoridagi holati va rivojlanish istiqbollari haqida to‘liq va ishonchli ma’lumotga ega emas. Natijada noto‘g‘ri tasavvurlar asosida qaror qabul qilinadi.

Uchinchidan, ota-ona va jamiyat bosimi. Ba’zi hollarda yoshlar o‘z istagiga zid ravishda, ota-onaning xohishiga ko‘ra kasb tanlashga majbur bo‘ladi. Bu holat shaxsiy qiziqish va kasbiy faoliyat o‘rtasida ziddiyatni keltirib chiqaradi.

Ta’lim tizimi va kasb tanlash o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik mavjud. Kasb tanlash jarayonida ta’lim tizimining roli beqiyosdir. Maktab va oliy ta’lim muassasalarida kasbga yo‘naltirish ishlari yetarli darajada tashkil etilmaganligi yoshlarning noto‘g‘ri tanlov qilishiga sabab bo‘lishi mumkin. Ko‘pgina ta’lim muassasalarida nazariy bilimlarga urg‘u berilib, amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga kam e’tibor qaratiladi.

Zamonaviy jamiyat sharoitida ta’lim tizimi mehnat bozori bilan chambarchas bog‘liq bo‘lishi lozim. Talabalarga o‘qish davridayoq real ish muhiti, zamonaviy kasblar talablari va zarur kompetensiyalar haqida tushuncha berish muhim ahamiyatga ega. Aks holda, bitiruvchilar nazariy bilimga ega bo‘lsalar-da, amaliy faoliyatga tayyor bo‘lmay qoladilar.

Kasb tanlash muammolarining ijtimoiy oqibatlari haqida so‘z yuritadigan bo‘lsak, kasb tanlashdagi xatolar nafaqat alohida shaxs, balki butun jamiyat uchun ham salbiy oqibatlarga olib keladi. Noto‘g‘ri tanlangan kasb ishsizlik darajasining oshishiga, kadrlar salohiyatidan samarasiz foydalanishga va mehnat unumdorligining pasayishiga sabab bo‘ladi.

Bundan tashqari, kasbiy qoniqmaslik ruhiy zo‘riqish, stress va motivatsiya yo‘qolishiga olib keladi. Bu holat yoshlarning ijtimoiy faolligiga salbiy ta’sir ko‘rsatib, jamiyatda passivlik kayfiyatini kuchaytirishi mumkin.

Kasb tanlash muammolarini bartaraf etishning bir necha yo‘llari mavjud bo‘lib, ularning asosiysi quyidagicha hisoblanadi. Zamonaviy jamiyatda kasb tanlash muammolarini hal etish kompleks yondashuvni talab qiladi. Avvalo, maktab bosqichidan boshlab kasbga yo‘naltirish tizimini kuchaytirish lozim. Psixologik testlar, kasbiy maslahatlar va amaliy mashg‘ulotlar orqali yoshlarning qiziqish va layoqatini aniqlash muhimdir.

Shuningdek, ta’lim muassasalari va ish beruvchilar o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, amaliyot va stajirovka tizimini kengaytirish yoshlarning ongli kasb tanlashiga yordam beradi. Ota-onalar ham farzandining qiziqishi va qobiliyatini inobatga olgan holda, unga mustaqil qaror qabul qilish imkonini berishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy jamiyatda kasb tanlash muammolari dolzarb ijtimoiy masalalardan biri hisoblanadi. Mehnat bozori talablari va ta’lim tizimi o‘rtasidagi tafovut, axborot yetishmasligi hamda ijtimoiy bosim yoshlarning noto‘g‘ri kasb tanlashiga olib kelmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat, ta’lim muassasalari, ota-onalar va yoshlarning o‘zaro hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. To‘g‘ri tanlangan kasb nafaqat shaxsning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishiga, balki jamiyatning barqaror rivojlanishiga ham xizmat qiladi.